

Verslag der vergadering van de Vereeniging tot Ontwikkeling
van den Landbouw in
Hollands Noorderkwartier,

Gehouden te Avenhorn, in het lokaal v. d. hr. *P. Bakker*, op Woensdag 1 April 1896.

Aanwezig waren 64 leden en 10 gasten.

Door den heer Dr. *E. H. M. v. d. Zande* werd nu het voorstel van het bestuur: „**tot het nemen van proeven met het oog op den invloed van verschillende toevoegsels bij kaasbereiding**” ingeleid.

Spr. herinnert er aan, hoe verleden jaar dit plan reeds werd opgezet, doch wegens de kosten de uitvoering er van moest worden gestaakt. Later nam de heer *Brander* het initiatief tot herhaling van dat onderzoek en het bestuur geloofde, dat nu de tijd was aangebroken, aan dat deel van het landbouwbedrijf wederom alle aandacht te wijden. Er bestaat verschil van meening over de vraag:

„hebben de toevoegsels bij de kaasbereiding invloed op de kaas en welke? Moet die invloed worden toegeschreven aan het zuur wat die mengsels bevatten? Is deze meening juist, dan zouden alle toevoegsels vervangen kunnen worden door het veel goedkoopere *melkzuur*.

Proefnemingen ten opzichte van kaasbereiding kunnen alleen effect sorteeren, als zg vergelijkend zijn en plaats hebben onder absoluut gelijke omstandigheden. Nu is deze laatste voorwaarde in consequentie niet door te voeren; doch men kan ze wel zoo dichtbij-mogelijk evenaren; mits men maar alle voorzorgen daarbij in acht neemt. Het bestuur stelt voor, de proefneming in 4 rubrieken te splitsen:

- a. voor het gebruik van Lange-wei, (de Boekelsche methode) ;
- b. de Korte-wei, (d.i. van den vorigen dag) ;
- c. met gebruik van zuiver melkzuur ; en
- d. kaasbereiding *zonder* eenig toevoegsel, d.i. op de ouderwetsche manier.

Gemaakt zullen worden 5 kaasjes, waarvoor benodigd 100 kilo melk. Verder heeft men noodig 4 kazers, 4 stel gereedschappen en 4 helpers. De kazers moeten elkander bij de rubrieken afwisselen. Bovendien moet er een opzichter zijn, die bij de proefnemingen tegenwoordig is.

Voorts zullen de proeven genomen worden 3 in periodes : **a.** 28° kaasmaken en 90° nawarmen ; **b.** 36° kaasmaken en 90° nawarmen ; **c.** 90° kaasmaken en 90° nawarmen. Elke periode zal 14 dagen duren. De kosten dezer proefneming worden geraamd op : *f* 420.- aan werkloon, *f* 380 verlies melk, *f* 100 vergoeding gebruik toestellen en *f* 20 diverse onkosten, tezamen dus *f* 1000. Wijders dient benoemd, een commissie van 6 ervaren kaaskenners, waaronder een paar kaaskoopers, die de gemaakte kaas zullen keuren.

Wat aangaat de localiteit, in hetwelke de proeven zullen worden genomen, dienaangaande heeft het bestuur reeds eenige aanbiedingen.

De heer *Jn. Zijp Ka.*, herinnert er aan, hoe indertijd een comm. werd benoemd ter controleering, of door den heer Boekel zijne verplichtingen, vervat in het contract over het aanleeren zijner methode, wel werden nageleefd. Spr. had toen deel uitgemaakt van die comm.en herinnert zich nog hoe hij toen door den heer *S. de Jongh*, toenmalig bestuurslid, in het verhoor was genomen. Bij die gelegenheid had de heer de *J.* toen een Boekel'sche kaas op tafel en vroeg toen of werkelijk de premie van *f* 2000 moest worden toegekend ? Of Spr. dat product nu werkelijk van dien aard vond, dat het aanspraak moest maken op de voorgestelde belooning ? Spr. had toen die vraag met

ja moeten beantwoorden; want werkelijk had Boekel voldaan aan alle de bij contract hem gestelde verplichtingen; terwijl Spr. toch van meening was dat de Boekel-methode den roem van ons product niet verhoogde. Spr. vond die proef niet aantrekkelijk.

Later heeft elk Landbouwer met Boekel's methode kennis gemaakt en zijn voordeel gedaan met de navolging dier methode, die alleen belette dat de gebreken niet zoo spoedig aan het licht kwamen, maar die werd toegepast ten nadeele van de qualiteit van het product. De nadeelen van Boekel's methode werden niet door de voordeelen overtroffen.

Van de proefneming met die lange wei verwacht Spr. dan ook niet veel en hij heeft er op tegen, nu weder *f* 1000.- daaraan te besteden. Holl. Noorderkwartier mag wel wat zuinig worden met de uitgaven. De proefnemingen moeten vooral practisch zijn. Doch in de langewei-methode ziet Spr. geen voordeel voor den roem van ons product.

De heer *Jn. Zijp Kz.* is juist op door vorigen spr. genoemde gronden zeer vóór de proefneming. Als het waar is, dat maken van Edammer kaas zonder eenig toevoegsel kan, dan acht spr. het juist wenschelijk, dat die proef genomen wordt; want dan zal ze nu in het licht stellen, dat wij met Boekel's methode niet op den goeden weg zijn. Ik geloof ook dat we met Boekel's methode ons product in ons land groot nadeel hebben toegebracht. In ons land wil men toch van Boekel's kaasfabrikaat niets weten.

De heer *Jb. Zijp Hz.* repliceert, dat hij niet de proef geheel wil achterwege laten, doch ze op bescheiden voet doen plaats hebben. Wenschelijk acht Spr. het ook, dat onderzocht wordt, of misschien een praeparaat is dat minder schade doet aan de qualiteit der kaas, dan zulks het geval is met de langewei.

Maar voor dat onderzoek behoeft H. N. Kw. geen *f* 1000 af te zonderen, daar we toch in Hoorn een proefstation en een zuivelconsulent bezitten.

De heer *R. Visser Lz.* deelt mede, dat toen hij in Engeland op een boerderij was, hij daar heeft zien kazen met „wongel op tijd”. Spr. gelooft dat er bij het kaasmaken vooral gelet moet worden op den tijd, dat de wei op de wongel staat en op de wijze van doorhalen.

De heer *v. d. Zande* plaatst zich op het standpunt, dat wij nu hebben te onderzoeken welken invloed de lange wei op de qualiteit der kaas heeft. Dat weten wij juist niet. De kaas wordt tegenwoordig zoo geheel anders bereid dan vroeger. En nu dient onderzocht, waar de gebreken schuilten Spr. wil een zeer eenvoudige proef. Een uitgebreide proef zou veel meer kosten. Het proefstation en de zuivelconsulent staan er evenwel buiten. H. N. Kw. stelt *f* 1000.- beschikbaar voor bedoeld onderzoek en dat onderzoek is alleen in het belang der leden zelven. Spr. is er niet voor, aan dit onderzoek ook nog toe te voegen de proef wongel op tijd, dat maakt de proefneming maar ingewikkelder.

De heer *Jn. Zijp Kz.*, zou gaarne zien, dat ook de bacterioloog, de heer *Goedhardt*, het onderzoek zal bijwonen, daar deze ons licht kan verschaffen omtrent de invloeden der verschillende bacteriën. De voorgestelde proefneming zal ongetwijfeld groote waarde hebben voor den bacterioloog. Ook raadt Spr. aan, bij de proefneming vooral toe te zien op de aanwezigheid van een goeden kelder.

De heer *L. Visser* gehoord hebbende, dat er van de kaasfabriek te Zuid-Schermer eene aanbieding voor de localiteit is ingekomen, meent, dat dit al een zeer ongeschikte plaats is, uit hoofde den verren afstand van het proefstation Hoorn. Ook zou Spr. meenen, dat het raadzaam is aan de com-

missie van proefneming nog toe te voegen een veerts, teneinde de kwaliteit van het vee, dat de melk voor de proefneming geeft, te onderzoeken.

De heer *v. d. Zande* acht het wenschelijker de proefneming te doen plaats hebben onder gewone omstandigheden en niet vergezeld te doen gaan van maatregelen, welke in de praktijk toch nooit genomen worden.

De heer *Jb. Zijp Hz.* belooft zich niet te veel van die proefnemingen in wetenschappelijken zin, van welke het practisch nut hoog in de lucht hangt.

De heer *v. d. Zande* beweert, dat als wij met *f* 1000.- uit te geven, ook maar mogen uitvorschen omtrent de geheimzinnige oorzaken, die ons bij de kaasbereiding parten spelen, wij die uitgaven zeer zeker nimmer zullen hebben te betreuren.

De heer *J. Breebaart Kz.* meent dat *f* 1000.- voor deze proefneming wel wat veel is. De Begrooting van '96 leert ons dat het saldo van *f* 1973 reeds inkrimpt tot *f* 223.- en het aantal leden wordt er ook al niet grooter op.

Bovendien zijn er ook nog wel andere zaken op het gebied van H. N. Kw., waarvoor subsidie zal moeten worden gegeven.

De heer *v. d. Zande*, verklaart als adviseur der Vereen., dat op de begrooting de posten zoo ruim zijn gerekend, dat er hier en daar nog wel een overschot zal blijven. En zoo noodig, kan H. N. Kw. ook niet eens aankloppen bij anderen.

Laten wij intusschen doorgaan, voor goede doeleinden, geld uit te geven. Dat is in het belang van den landbouw.

De heer *J. Breebaart Kz.* is geenszins tegen uitgaven voor proefnemingen, doch wenscht wat over te houden voor zaken welke niet minder nuttig zijn. Dit punt mag niet alles opslikken.

De heer *Visser* biedt de kaasfabriek te Baarsdorpermeer aan voor de proefneming. Ook de heer *R. Visser Lz.* stelt zijne boerderij disponibel.

Hierna werd bij acclamatie tot proefneming besloten.

Vervolg over deze *kaasproeven* in http://www.zuivelhistorienederland.nl/_wp_pdf/MAP-Kaaskwesties-opkomst-kaascontole-stations_2012-05-10.pdf